

Дерев'янка С. П. Емоційний інтелект у структурі творчого професійного потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Актуалізація творчого професійного потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти*: зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. (Умань, 12 лист. 2021 р.). / за ред. Гаврилюка С. М. Умань: Візаві, 2021. С. 24 – 627.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СТРУКТУРІ ТВОРЧОГО ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Дерев'янка С. П.

кандидат психологічних наук, доцент кафедри
загальної, вікової та соціальної психології

Національний університет

«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

м. Чернігів, Україна

Вивчення проблеми творчого професійного потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти є вкрай важливим у зв'язку з поширенням у сучасному суспільстві ідей творчого саморозвитку, плекання власних творчих здібностей з метою їх реалізації у професійній діяльності. З нашої точки зору, пильна увага щодо дослідження зазначеної проблематики буде сприяти удосконаленню програми підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти та актуалізує необхідність у тренінговому розвитку певних особистісних якостей, майбутніх фахівців.

У сучасній літературі наявні дослідження стосовно проблематики формування, розвитку, актуалізації творчого професійного потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти [3; 4; 5], поряд із тим недостатньо висвітленою залишається роль емоційного інтелекту у ракурсі цих питань.

Мета даної роботи – емпірично дослідити роль та місце емоційного інтелекту у структурі творчого професійного потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Емоційний інтелект як здатність до розуміння та управління емоціями [1], досить позитивно впливає на творчість – у літературі містяться дані, що такі складові емоційного інтелекту як емоційна обізнаність, емоційна саморегуляція сприяють переживанню позитивних емоцій, які стимулюють творчий процес та актуалізацію творчих здібностей [1; 3].

З метою вивчення місця емоційного інтелекту у структурі творчого професійного потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти нами було проведено емпіричне дослідження, в якому прийняло участь 50 осіб – студентів III курсу спеціальності «Дошкільна освіта» національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. У силу специфіки професії (майбутній вихователь) вибірка складалася переважно з представників жіночої статі (95 %).

У проведеному дослідженні було застосовано такі методи: аналіз продуктів діяльності (оцінка творчих проектів майбутніх фахівців дошкільної освіти); тестування щодо вивчення емоційного інтелекту – тест «MSCEIT» за авторством Дж. Майєра, П. Саловея, Д. Карузо. З метою дослідження провідних ціннісних настанов майбутніх фахівців нами було використано методика «Шкала базових переконань» Р. Янофф-Бульмана в адаптації М. Падун та А. Котельникової [2]. Для вивчення емоційної креативності ми використали методичні розробки Дж. Ейверілла, а саме: опитувальник «ЕСІ» (Emotional Creativity Inventory), а також тест емоційних тріад [6].

Зазначений комплекс методів та методик було підібрано з урахуванням трьох структурних складових творчого професійного потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти: когнітивного, емоційного, поведінкового. Гіпотетично ми визначили, що когнітивний аспект представлений у сформованих життєвих ціннісних настановах (методика «Шкала базових переконань»), емоційний аспект – виявляється в наявних емоційних здібностях

(тест «MSCEIT», опитувальник «ECI» та тест емоційних тріад), поведінковий аспект – презентовано у загальній оцінці презентованих творчих проектів у процесі вивчення курсу «Психологія дитячої творчості» (метод аналізу продуктів діяльності).

Щодо отриманих у дослідженні даних було застосовано процедуру факторного аналізу – статистична обробка здійснювалася засобом використання комп'ютерної програми SPSS для Windows (V. 20).

Дані факторного аналізу показали, що у зазначеній вибірці досліджувані змінні групуються у модель з рішенням чотирьох факторів (пояснюють 76,5 % сумарної дисперсії). Перший, найбільш вагомий фактор (31,8 %) утворений наступними змінними: «оцінка експресії» (факторне навантаження – 0,913), «управління власними емоціями» (0,861), «розуміння емоцій інших» (0,767), «образ Я» (0,561), «управління емоціями (емоційний вплив)» (0,449). Зміст фактору відображає значущу роль емоційного інтелекту для позитивного самоприйняття майбутніх фахівців дошкільної освіти. Умовне позначення фактору – «Емоційний інтелект як складова позитивного образу Я».

Другий фактор (22,3 %) включає такі змінні як «творча діяльність» (0,865), «підготовленість (складова емоційної креативності)» (0,711), «розуміння власних емоцій» (0,709), «ефективність (складова емоційної креативності)» (0,610), «аутентичність (складова емоційної креативності)» (0,501), «новизна (складова емоційної креативності)» (0,491), «емоційна обізнаність» (0,489). Даний фактор презентує тісний зв'язок між успішним виконанням майбутніми фахівцями дошкільної освіти власних творчих проектів та їх емоційними здібностями, тому зміст фактору позначено «Творча діяльність як джерело знань про емоції».

Третій фактор (12,8 %) складається з таких змінних: «ефективність щодо вираження нових емоцій» (0,917), «інтеграція нових переживань» (0,878), «вплив емоцій на діяльність» (0,781), «незвичайні емоційні переживання» (0,695). Зазначений фактор об'єднує різноманітні здібності емоційної

креативності та відображає їх значущість для виконання діяльності. Зміст фактору позначено – «Емоційна креативність як засіб самомотивації».

Четвертий фактор (9,5 %) утворений наступними змінними: «доброзичливість» (0,743), «вдача» (0,710), «емоційна оцінка картинок» (0,517). Зміст фактору відображає зв'язок між позитивним сприйняттям світу як доброзичливого, впевненістю у своїй вдачі та налаштуванням на інтуїтивне розуміння емоцій – даний фактор отримав назву «Емоційно-позитивне світосприйняття».

Отже, роль емоційного інтелекту щодо формування творчого професійного потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти є інтегративною – складові емоційного інтелекту інтегрують до єдиної згладженої структури різноманітні показники когнітивного, емоційного та поведінкового спектру.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у подальшому вивченні ролі емоційного інтелекту для розвитку творчого професійного потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти з метою розробки відповідних тренінгових заходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева И. Н. Эмоциональный интеллект и эмоциональная креативность. *Азбука эмоционального интеллекта*. СПб.: БХВ-Петербург, 2012. С. 85 – 94.
2. Падун М. А., Котельникова А. В. Модификация методики исследования базисных убеждений личности Р. Янофф-Бульман. *Психологический журнал*. 2008. Т. 29. № 4. С. 98 – 106.
3. Ракітянська Л. М. Емоційний інтелект у структурі творчого потенціалу вчителя. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 63. С. 138 – 141.
4. Савенков А.И., Нарикбаева Л.М. Интеллект, ведущий к профессиональному успеху, как фактор развития профессиональной одаренности будущего специалиста. *Одаренный ребенок*. 2007. № 6. С. 22 – 36.

5. Трофаїла Н. Д. Сучасна професійна підготовка майбутніх вихователів у системи дошкільної освіти України. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. Т. 1. № 65. С. 89 – 92.

6. Averill J. R. Individual differences in emotional creativity: Structure and correlates. *Journal of personality*. 1999. Vol. 67. P. 331 – 371.